

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Od autora	8
1. Zwyczajne dni Warszawy 1939–1945. Z notatnika kronikarza	17
2. Historia Jankiela Wiernika	27
3. Młodzi Niemcy na zachód od Łaby	32
4. Dwaj Niemcy o Polsce	38
5. Czwartek w Monachium, sobota w Bonn	43
6. Wizyta w Kolonii	49
7. Nie tylko o Hamburgu	55
8. Uporać się ze straszną przeszłością	66
9. Sprawa Hahna	72
10. Droga pojednania	79
11. Jako historyk patrzę nieco inaczej	85
12. Warszawskie getto	95
13. Tradycja i przyszłość w myśleniu Polaków i Niemców ze wstępem Hansa Maiera	103
14. Prześladowany, który nie został prześladowcą – fragmenty laudacji Hansa Maiera	114
Nie ma pokoju bez wolności	117
15. Jeszcze Polska nie zginęła	129
16. Przyjaciel Polski. Tekst upamiętniający Aloisa Mertesa	147
17. Przebaczymy i prosimy o przebaczenie	150
18. Obojętność jest wrogiem pokoju	151
19. Jaki jest bilans stosunków Polaków i Niemców 50 lat po wojnie?	157
20. Polska i jej sąsiedzi. Uwagi do polskiej polityki zagranicznej	173
21. Obojętność i oportunizm często są gorsze od zła – fragmenty laudacji biskupa Karla Lehmana	180
Polacy i Niemcy w nowej Europie	182
22. Nowa szansa Europy – fragmenty laudacji arcybiskupa Paryża, Jean-Marie Kardynała Lustigera	191
Jeśli ojczyzna jest pierwszym słowem Polaka, to wolność jest drugim	194

23. Władysław Bartoszewski – polski marzyciel	198
24. Przeciw zapomnieniu – na rzecz wspólnoty dziś i jutro	201
25. Nowy początek dla narodów. Uwagi o Europie z polskiego punktu widzenia	221
26. Na drodze do Europy	227
27. Trudna droga pojednania polsko-niemieckiego i obiecująca perspektywa na progu stulecia, z wprowadzeniem Erwina Teufela	231
28. W obliczu nowej wolności w Europie Środkowo-Wschodniej	250
29. Historia daje nadzieję	255
30. Wierność zasadom	265
31. Strach przed potęgą? Niemcy i Polska po przełomie	270
32. Polsko-niemiecka współpraca przygraniczna	276
33. Droga Polski do Unii Europejskiej	285
34. Człowiek – istota niezapisana	289
35. Zły duch Europy	293
36. Misja literatury	301
37. Pojednanie – odpowiedzialność i odwaga	304
38. Wyzwania i dylematy. Polacy i Niemcy w kształtowaniu przyszłej Unii Europejskiej	310
39. Polityka i moralność – doświadczenia, oczekiwania, nadzieje	317
40. Stosunki polsko-niemieckie wczoraj, dziś i jutro	330
41. Nadzieja	341
42. Polska, Europa, USA	343
43. Osobiste refleksje na temat powojennej historii Polski i Niemiec	352
44. Pamięć pomordowanych Romów	359
45. Sprawa odszkodowań dla byłych robotników przymusowych	362
46. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 10 czerwca 2006	368
47. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 17 czerwca 2006	371
48. Przyjaźń trzeba budować	373
49. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 3 marca 2007	378
50. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 17 marca 2007	380
51. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 24 marca 2007	382

52. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 31 marca 2007	384
53. O przyjaznym sąsiedztwie	386
54. Polacy i Niemcy – dziś i jutro	388
55. Praca i wolność – najprostsze prawa człowieka	394
56. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 27 października 2007	396
57. O nowych szansach współpracy z Niemcami, starych rozczarowaniach i sytuacji swojego premiera	398
58. Stosunki polsko-niemieckie w okresie pontyfikatu Pawła VI (1963–1978)	405
59. Rozruszać pamięć, współtworzyć rzeczywistość	415
60. Europejska kultura pamięci	418
61. Weimar – wola dialogu	425
62. Szkło rozumu	428
63. Rozdwojona pamięć	431
64. Komentarz dla niemieckiej rozgłośni Radia Watykan, 18 października 2008	435
65. Europa wartości i praw podstawowych. Refleksje do aktualnej debaty nad europejską polityką wewnętrzną	437
66. Hans-Gert Pöttering – marzyciel, wizjoner, realista	442
67. Los budowniczego mostów	445
68. Szacunek dla wolności	447
69. Zadośćuczynienie i wola dialogu	451
70. O wychowaniu bez uprzedzeń	453
71. Demokratyczne korzenie i wartości Europy. Z doświadczeń świadka epoki	457
72. Berlin, miasto moich wspomnień	466
73. Osiągnięcia i zobowiązania	468
74. Legitymacja demokratyczna Unii Europejskiej i wspólne wartości jako podstawa reformy UE	470
75. Polska i Niemcy w Unii Europejskiej	475
76. Niedoceniana wartość normalności	481
77. Czasem warto być butnym	484
78. Pomnik, dzięki któremu runął mur	492

79. Brama jest otwarta	494
80. Suma osiągnięć wielu ludzi	500
81. My, Niemcy i Polacy, zyskałiśmy wzajemne zaufanie	502
82. Solidarni we wspólnym interesie	506
Zamiast podsumowania	513
Indeks nazwisk	518